

Charles Baudelaire (1821 – 1867): Květy zla (1857)

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu; B. 1. Doba a místo (děje); 2. Kompozice; 3. Hlavní postavy a jejich charakteristika; 4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

Cikáni na cestách

Věštecký snědý lid s plameny v zřítelnicích
se včera vydal dál, na zádech s robaty,
jimž skýtá, kdykoli jen k němu vztáhnou rty,
vždy pohotový zdroj svých ňader klesajících.

Mužové mlčky jdou, ve výstrojích se skvících,
kol kár, kde rodiny se choulí pod šaty,
a oči těžké sny, do dálek upjaty,
pak želí přeludů před nimi prchajících.

Když je z bran doupěte zří cvrček kol se brát,
cvrkaje zesílí svou píseň nastokrát,
a dobrá Kybélé hned množí svoje věno,

dávajíc skále téct a poušti bujně kvést
před těmi poutníky, pro které všechny jest
království příští tmy dokořán otevřeno.

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Romové (Cikáni)

Z doby **kolem r. 1400** pocházejí nejstarší zprávy o přítomnosti indoevropských **Romů v Českých zemích**. Kočovní Romové **původně** žili ve **střední Indii**, byli to řemeslníci (zejména drobní kováři), hudebníci i tanečníci a pastevcí (viz IV.E.1.). Kolem r. 500 začali odcházet v několika vlnách z Indie na západ. **Kolem r. 1000** se Romové objevili v **Byzantské říši** a získali tam řecké označení *Athiganoi* (později *Tsiganoi*), z něhož pochází i český výraz **Cikáni**.

Romové se jako **kočovníci** rozšířili po **většině evropských zemí**, např. do Francie pronikli právě přes Čechy. Proto ve francouzštině byly výrazy pro Čechy a Cikány prakticky totožné: francouzsky *Čechy* = *Bohême* a ještě ve slavné francouzské opeře *Carmen* (1875) skladatele Georgese Bizeta je titulní postava krásné Cikánky označována jako *bohémienne* (dnes ovšem francouzsky *cikánský* = *tsigane* a *český* = *tchèque*). Romové se pro svůj svobodmilovný život stali vzorem pro četné umělce tvořící průkopnický mimo hlavní proud kulturního vývoje (odtud od konce 19. století jejich pojmenování *bohémové*). Dnes na světě žije (hrubě odhadnuto) asi 10 milionů Romů, v České republice asi 250 – 300 tisíc (zhruba 3 % obyvatel). Na svém 1. mezinárodním kongresu v r. 1971 v Londýně Romové vydali prohlášení požadující, aby byli souhrnně nazýváni *Romové* (tak se sama označuje většinová, ale nikoli jediná větev cikánského etnika; další jsou např. Sintové, Kaleové aj.); slovo *cikáni* má v češtině i v jiných jazycích hanlivý význam (*podezřelí tuláci*), ale pojmenování *Cikáni* souvisí s romskou historií.

Baudelaire byl zakladatelskou osobností prokletých básníků. Pro Evropu zpopularizoval Poea. Květy zla obsahují sonety – viz Petrarca apod. Tematika Cikánů – vzor svobodomyslnosti, vztah k bohémské tematice. Vztah Cikánů k tematice přírody, mýtů apod. – protiklad k moderní utilitaristické společnosti.

Charles **Baudelaire** (9. 4. 1821 Paříž – 31. 8. 1867 Paříž)

Francouzský básník, překladatel a publicista. První z řady prokletých básníků.

Narodil se jako dítě dvašedesátiletého bývalého kněze a jeho sedmadvacetileté manželky. Když bylo Baudelairovi 6 let, otec mu zemřel a matka se brzy znovu provdala, tentokrát za vysoce postaveného důstojníka a politika Jacquesa Aupicka. Baudelaire otčíma neměl rád a brzy odešel z domova. Dobře studoval na střední i vysoké škole, ale studia nedokončil, neboť již brzy začal usilovat o spisovatelskou dráhu. Podnikl **cestu lodí do exotických francouzských kolonií**, odkud se vrátil (1842) s krásnou mulatkou (míšenkou narozenou běloško-černošskému páru) Jeanne Duvalovou (asi 1820 – 1862), která byla Baudelairovou životní partnerkou i velkou inspirací (jako *černá Venuše*) až do smrti, ačkoli jejich bouřlivý vztah procházel také krizemi. Baudelaire žil z rychle se tenčícího dědictví po otci a stal se **jednou z vůdčích osobností** na schůzkách **pařížské bohémy**, při nichž umělci vedli nekonečné debaty o kultuře (ovšem zároveň mj. experimentovali s omamným hašišem). Baudelaire se tu dopracoval k tvůrčí zásadě, že **originalita obsahu** díla musí být **v souladu s precizní dokonalostí užití formy**.

Stal se **výtvarným kritikem**, který podporoval moderní **umění konce století v malířství**. V literární tvorbě na něj výrazně zapůsobil **Edgar Allan Poe**, jehož texty překládal. Překlady a publicistikou si Baudelaire zajišťoval živobytí, neboť příbuzní jej odstříhli od rodinných peněz. V r. 1857 publikoval své stěžejní dílo, básnickou sbírku **Květy zla**. Obsahuje 100 básní a vznikala 20 let. Sbíрка vzbudila velký rozruch a Baudelaire byl dokonce soudem odsouzen pro poškozování veřejné morálky a pro urážku náboženství: 6 básní ze sbírky bylo úředně zakázáno.

Nejvýznamnější dílo:

Básnická sbírka Květy zla (Les Fleurs du mal; 1857, původně 100 básní, rozšířená vydání 1861 a posmrtně 1868).

